

דף קיח.

עין משפט א.

ח"מ סימן קפו סעיף א

עין בסעיף הקודם

עין משפט ב.ג.

ח"מ סימן שלו סעיף ב

ב. השוכר את הפועל לעשות לו בשלו או ללקט לו מציאות ודבר של הפקר^ה אינו יכול לומר לו טול מה שעשית בשכרך^י. ואם נתרצה הפועל ליטלו ואח"כ חזר בו אין שומעין לו לחזור, והוא שעשה משיכה או הגבהה^ז או שהדבר ברשותו^ח של הפועל.

עין משפט ד.

ח"מ סימן קפה סעיף א

עין לעיל דף קיז: עין משפט ו

ה. ואף למ"ד המגביה מציאה לחבירו לא קנה חבירו, בפועל מודה דידו כיד רבו דמיא, ועיין בסי' ע"ר סעיף ג'. סמ"ע ס"ק ח'.

ו. במשנה בב"מ קי"ח ע"א וכתב ה"ה מכאן למדו דאפי' אין למשכיר מעות אומרים לו טרח ומכור ותיתן לו מעות, שעל דעת כן נשכר ואינו יכול להגבותו מטלטלין כי אל שכרו הוא נושא נפשו וכן עיקר. אבל המרדכי בריש ב"ק סי' א' כתב בשם מוהר"ם דבמידי דאכילה כגון חיטים ושעורין שומעין לו, והביאו הסמ"ע בס"ק ג', בהג"ה. והש"ך נראה שלא הסכים לזה.

ז. כ"כ הרמ"ה וכתב הב"י דדברים של טעם הם.

ח. בסמ"ע ס"ק ט' הקשה מסי' קס"ו ותירץ דשאני הכא דחייב לו בעה"ב שכירות פעולתו, וכשאמר לו טול זה בשכרך מיד קנהו, משא"כ שם דאין עליו שום חיוב שכר קודם. אך הש"ך בס"ק ה' העיר מסי' ע"ב סעיף כ"ו בענין המשכון וכוונתו של הש"ך דשם במשכון הרי חייב הלוח למלוה וא"כ מן הראוי יהיה נקנה לו המשכון. וכתב בפעמוני זהב לתרץ ממשכון דלא אמרו שהפועל קנה אלא בפועל שבעה"ב חייב לפרוע במזומנים וכמ"ש הסמ"ע בס"ק ג', אבל ההיא דמשכון הגם שהלוח חייב למלוה עם כ"ז על המלוה החיוב לטפל למכור המשכון ולהפרע מגופו, וא"כ הואיל ואין החיוב על הלוח יכולים אנו לומר מה שאמר לו הלוח המשכון יהיה שלך, לא נתכוון אלא לדחותו הואיל ולא היה עליו שום הכרח לכפותו ללוח וליתול המשכון ולטפל במכירתו וע"כ י"ל דדוחה אותו בעלמא באומר יהיה שלך, אבל בפועל שהיה מוטל על בעל הבית לפרוע במזומנים בעל כורחו, ודאי מה שאמר לו טול מה שעשית ודאי לשם קניה נתכוון ואם עומד ברשותו קנאו. ע"כ.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

עין משפט ה.

הו"מ סימן תמוז סעיף א

א. הכותל והאילן שנפלו לרשות הרבים ^ט והזיקו פטור מלשלם אע"פ שהפקירם ^י לפי שאינם דומים לבור שהרי אין תחילתן להזיק.

הגה: וי"א דאם היה לו פנאי לסלקן ולא הפקירן חייב ^כ על הזיקן.

א. ב. היו האילן או הכותל רעועין בי"ד קובעין לו זמן ל' יום לקוץ או לסתור, נפלו בתוך הזמן פטור ולאחר הזמן חייב ^ל.

הגה: ואם יש חשש שיזיק לאחרים והדבר נחוץ אין נותנים לו זמן ^מ אלא כופין אותו מיד לסלק הזיקן.

הגה: אם לא בנה הכותל כראוי ^נ ומחמת זה נפל והזיק חייב.

עין משפט ו.

הו"מ סימן שלו סעיף ב.ג.

ב. השוכר את הפועל לעשות לו בשלו או ללקט לו מציאות ודבר של הפקר ^ס אינו יכול לומר לו טול מה שעשית בשכרך ^ע. ואם נתרצה

ט. משנה בב"מ קי"ז ע"ב, ובב"ק ו' ע"ב.

י. פ"י אע"פ שהפקירן ויש רשות לכל אדם לעבור דרך עליו ויכולים להנזק בו אפ"ה פטור דאין דומים לבור כיון שאין תחילתן להזיק. כך פירש הסמ"ע הלשון "אע"פ שהפקירם" דמן הראוי לומר אע"פ שלא הפקירם. ובבאר הגולה הכריח דשני מילים אלו שייכים לסוף הסעיף לאחר הזמן חייב מפני שהשהה אותם וכאן להוסיף "אע"פ שהפקירם" וקמ"ל אע"פ דקמ"ל המפקיר נזקיו לאחר נפילת אונס פטור כאן חייב כיון שעבר על זמן ב"ד, וסיים וזה נלענ"ד הוא ברור ואמת לאמתו, ומ"מ לא שלחתי יד להגיה כן כיון שהוא בכל הספרים כך, אבל בטוח אני בכל מעיין שיאמר שהג"ה זו היא כפתור ופרח.

כ. הרא"ש, וכ"כ ה"ה בדעת הרמב"ם.

ל. ולשון הטור בין הזיקו בשעת נפילה בין לאחר נפילה יש להם דין בור, וכ"כ הרא"ש ולא דמי לסכינו ואבנו שהזיקו ברוח מצויה בשעת נפילה דהוי אש ששם נעשו אש ע"י כח אחרים דהיינו ברוח שהפילה אותם אבל הכותל והאילן מחמת עצמן ומריעותא שלהם נפלו ולא הוי אש בשעת נפילתם. סמ"ע ס"ק ב'.

מ. ב"י בשם הריטב"א.

נ. כ"כ התוס' שם, וה"ה בפ"ג מנזקי ממון הלכה י"ט בשם הרשב"א והב"י בשם רי"ו.

ס. ואף למ"ד המגביה מציאה לחבירו לא קנה חבירו, בפועל מודה דידו רבו דמיא, ועיין בסי' ע"ר סעיף ג'. סמ"ע ס"ק ח'.

ע. במשנה בב"מ קי"ח ע"א וכתב ה"ה מכאן למדו דאפי' אין למשכיר מעות אומרים לו טרח ומכור ותיתן לו מעות, שעל דעת כן נשכר ואינו יכול להגבותו מטלטלין כי אל

הפועל ליטלו ואח"כ חזר בו אין שומעין לו לחזור, והוא שעשה משיכה או הגבהה ^ב או שהדבר ברשותו ^א של הפועל.

ג. שכרו לשמור על דבר של הפקר, יכול לומר לו טול מה שעשית בשכרך כיון שעדיין לא זכה בו בעה"ב, וילך הפועל ויזכה בו ^ד.

עין משפט ט. חו"מ סימן רעג סעיף יא

י. דבר הפקר שבא אחד ושמרו והסתכל עליו שלא יקח אותו אחר לא זכה בו ^ה, עד שיגביהנו אם הוא חפץ ^ו ואם קרקע עד שיחזיק בו.

שכרו הוא נושא נפשו וכן עיקר. אבל המרדכי בריש ב"ק סי' א' כתב בשם מוהר"ם דבמידי דאכילה כגון חיטים ושעורין שומעין לו, והביאו הסמ"ע בס"ק ג', בהג"ה. והש"ך נראה שלא הסכים לזה.

פ. כ"כ הרמ"ה וכתב הב"י דדברים של טעם הם.

צ. בסמ"ע ס"ק ט' הקשה מסי' קס"ו ותירץ דשאני הכא דחייב לו בעה"ב שכירות פעולתו, וכשאמר לו טול זה בשכרך מיד קנהו, משא"כ שם דאין עליו שום חיוב שכר קודם.

אך הש"ך בס"ק ה' העיר מסי' ע"ב סעיף כ"ו בענין המשכון וכוונתו של הש"ך דשם במשכון הרי חייב הלוח למלוה וא"כ מן הראוי יהיה נקנה לו המשכון. וכתב בפעמוני זהב לתרץ ממשכון דלא אמרו שהפועל קנה אלא בפועל שבעה"ב חייב לפרועו במזומנים וכמ"ש הסמ"ע בס"ק ג', אבל ההיא דמשכון הגם שהלוח חייב למלוה עם כ"ז על המלוה החיוב לטפל למכור המשכון ולהפרע מגופו, וא"כ הואיל ואין החיוב על הלוח יכולים אנו לומר מה שאמר לו הלוח המשכון יהיה שלך, לא נתכוון אלא לדחותו הואיל ולא היה עליו שום הכרח לכפותו ללוח וליטול המשכון ולטפל במכירתו וע"כ י"ל דדוחה אותו בעלמא באומריו יהיה שלך, אבל בפועל שהיה מוטל על בעל הבית לפרוע במזומנים בעל כורחו, ודאי מה שאמר לו טול מה שעשית ודאי לשם קניה נתכוון ואם עומד ברשותו קנאו. ע"כ.

ק. מברייתא שם בב"מ קי"ח ע"א, וכרב נחמן וילך הפועל ויזכה בו. והיינו עצה טובה לשומר שילך ויקדים לזכות בו מן ההפקר בהגבהה או במשיכה, דאם יקדמו אחר יהיה קרח מכאן ומכאן, שכיון שהפועל ידע שזה של הפקר הרי הוא כאילו שכרו לעשות בשדה חבירו וידע בו הפועל כמו בסעיף א'. סמ"ע ס"ק י'.

ר. כלישנא בתרא במציעא קי"ח ע"א. וקימ"ל הבטה בהפקר לא הוי כזכיה. סמ"ע ס"ק ט"ו.

ש. ואם הוא דבר שא"א להגביהו קנינו במשיכה. כמבואר בסי' קצ"ח.

דף קיח:

עין משפט א. חו"מ סימן תיר סעיף ב

ב. ג. אדם יכול להוציא הזבל לרשות הרבים בשעת הוצאת הזבלים, ולצבור אותם שם ל' יום כדי שיהיה נישוף ברגלי אדם ובהמה^ה, ואעפ"כ אם הזיק חייב לשלם^א.

הגה: וי"א דלאחר שהוזק כל הקודם זכה בו^ב.

עין משפט ב.ג. חו"מ סימן תיז סעיף ה

ה. ה. אין שורין טיט בר"ה להשהותו זמן רב ואין לובנים לבנים^ג אבל גובלין שם טיט לצורך בנין אבל לא לעשות לבנים.

עין משפט ד. חו"מ סימן תיז סעיף ו

ו. ה. הבונה בר"ה כשמכין האבנים צריך שלא ישהה אותם שם אלא מביא ובונה.

עין משפט ה. חו"מ סימן תיז סעיף ז

ז. וכולם שהזיקו^ד חייבים לשלם הגם שיש להם רשות זו.

ת. בב"ק ט"ו וכתב ה"ה שם דהרמב"ם פסק כר"י ברייתא ל' ע"א במה שאמר דבשעת הוצאת זבלים מותר דע"מ כן הנחיל יהושע את ארץ ישראל שלא יקפידו זה על זה, ופסק הרמב"ם בנזקין דלא כר"י וקי"מ"ל דאם הזיק חייב.

א. דיהושע לא התנה שיהיה פטור מתשלומי הזיקו, ואעפ"כ צריכים לתנאי דיהושע דאל"כ היו מוחין זה בזה שיצטרך לרדת איתו לדין אם ינזק. סמ"ע ס"ק ו'. ודלא כהעיר שושן.

ב. כ"כ בהגהות אשרי, והגאון ציין מגמ' שם מזעירי ע"ש, ואפי' הוציאם ברשות בזמן שהתירו אם הזיקו, הקודם ותפס זכה בהם, עיין פעמוני זהב.

ג. ממשנה בב"מ קי"ח ע"ב.

ד. שם במשנה.

עין משפט ו.ז.

ח"מ סימן תיד סעיף ב
עין לעיל עין משפט א

עין משפט ז.ט.

ח"מ סימן קנה סעיף א

א. אם הבית של אחד והעליה של השני לא יעשה בעל הבית תנור בתוך ביתו^ה אלא אם יש על גביו גובה ד' אמות עד לתקרת העליה.

וכן בעל העליה לא יעמיד תנור עד שיהיה תחתיו מעזיבה שעוביה ג' טפחים וגם ד' אמות בגובה. ובכירה מתחתיה טפח.

ובתנור של נחתומים שחומו רב צריך ד' טפחים מעזיבה, ובכירה של נחתומין ג' טפחים מעזיבה.

ב. אע"פ שהרחיק כשיעורים אם יצאה האש והזיקה משלם^י מה שהזיקה. וכל אדם בביתו צריך להרחיק^ז כשיעורים הנ"ל מפני השכנים שמעכבים עליו.

עין משפט י.כ.ל.

ח"מ סימן שפד סעיף ד

ד. החוצב אבן ונתנו לסתת והזיק בו הסתת חייב, מסרה הסתת לחמר והזיק, החמר חייב, מסרו לכתף הכתף חייב, מסרה הכתף לבנאי הבנאי חייב, מסרה למסדר שורות הבנין המסדר חייב^ח, ואם אחר שסידרו על שורות הבנין נפל והזיק אם הם קבלנים וכולם שותפים במלאכה כולם חייבים בשוה, ואם הם שכירי יום האחרון חייב וכולם

ה. ממשנה בתרא ב' ע"ב.

ו. הש"ך בס"ק ב' הביא בשם הרי"ף שהקשה בפרק הכונס דאם הרחיק כשיעור גבי נזקי האש פטור ומדוע לגבי תנור חייב גם בהרחיק, ותירץ שבפרק הכונס לפי צורך שעה הוא מדליק ועברה הדליקה גם יותר מהשיעור והזיקה אנוס הוא דמה הו"ל למעבד, וע"כ מכה בידי שמים היא ופטור, אבל לגבי תנור שתדיר הוא מדליק שם צריך לעיין אם יש היזק לחבירו, וכיון שלא עשה כן פושע הוא וחייב.

ואף שמשלם אם הזיק מ"מ צריך להרחיק שמא לא יהיה לו ממה לשלם. סמ"ע ס"ק ג'.

ז. היינו אף שאין דרין מעליו בעליה חייב לרחק מפני השכנים שגרים בצידו, סמ"ע ס"ק ד'.

ח. מברייתא בב"ק קי"ח ע"ב, ואפי' שכולם שותפין האחרון חייב, שהיתה מסורה בידו, וכיון שמכוחו הנזק, עליו מוטל החיוב, דאדם מועד לעולם בין שוגג בין מזיד או באונס ורצון מרש"י שם.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 05841504777 email: minchat.aaa@gmail.com

פטורים.

עין משפט מ. חו"מ סימן קפז פ"א

א. ב' גינות זו למעלה מזו, והירק ביניהם בגובה עובי הארץ, כל שהעליון יכול להושיט ידו וליטול אותו מעיקרו הרי הוא שלו ט, והשאר של התחתון.

הגה: היתה ידו של העליון מגיעה עד למטה אפ"ה כל שהוא סמוך לקרקע התחתון פחות מג' טפחים הרי הוא של התחתון.

ב. היה העליון מגיע מלמעלה רק לנופו ולא לעיקרו הרי העליון לא יטול ט, ואם נטל אין מוצאין מידו.

עין משפט נ. חו"מ סימן רטז פ"א

יד. כל העצים שקוצץ בעל שני האילנות אם הם עלו מהגזעים ורואה פני חמה הרי הם של בעל האילנות ל, והעולה מהשורשים הרי הם של בעל הקרקע והוא שאינו רואה פני חמה.

ט. רמב"ם פ"ד משכנים הלכה ט'. ממציא במשנה קי"ח ע"ב וכו"ש. ובגמ' אמרו הטעם משום שאם רוצה העליון ליטול עפרו אין כאן ירק משום כך הסיקה דכל מה שיכול ליטול העליון בהושטת ידו נוטל, אבל מה שאנו יכול ליטול הפקירו לגבי התחתון מפני שגנאי הוא לו ליטול רשות מהתחתון ליכנס לגינתו וליטלו. סמ"ע ס"ק א'. וחז"ל קבעו שכל מה שיכול העליון ליטול לא מכח שיתאמץ ויאנוס עצמו אע"פ שלא שייך אפקורי מפקר שהרי יכול ליטלו על ידי שידחק עצמו מ"מ עשו חכמים גבול קצוב מה שמצוי ט"ז.

י. דתוך ג' טפחים הוא כארעא סמיכתא ומצורף לקרקע התחתון. סמ"ע ס"ק ב'.
 יא. כתב הטור דיחלוקו כיון שזו בעיא דלא איפשטא, אבל המחבר פסק כלשון הרמב"ם. ונראה שלא נתלש העיקר בתלישת הנוף וע"כ נשאר העיקר ברשות התחתון. והטור איירי בנתלש העיקר בתר הנוף, משום כך אף שלא תלשו כיון שראוי לתולשו אין התחתון מוחזק וע"כ חולקין. סמ"ע ס"ק ג'.
 ואם יד העליון מגיעה לעיקרו ולא לנופו הדין כמו בידו מגיעה לנופו ולא לעיקרו. סמ"ע ס"ק ג'.

יא. רמב"ם פ"ד ממכירה הלכה ז', ממשנה ב"ב פ"א ע"א וכדמפרש ר' יוחנן שם.

ובדקל אין לבעל הדקל מן העולה כלום לפי שאין לו גזע **מ** אם לא שקנה
ג' דקלים שיש לו גם קרקע.

מ. מרב נחמן כפירוש רב פפא, ב"ב פ"ב ע"א. שהדקל אינו מעלה הענפים מהסדן אלא מן
השורשים שהוא של בעל הקרקע.